

Habiliteringstjenesten for voksne

"Man kan komme langt med vennlighet og et lunt smil, men man kommer lengre med en ladd maskinpistol"

Om faktorer som kan påvirke hyppigheten av vold og trusler mot personalet som arbeider med utviklingshemmede

Frode Dragsten
Storefjell 2011

ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM
1

Disposisjon

- Hvem er voldsutøveren?
- Omfang
- Data fra egen undersøkelse
  - Bemanningsfaktorer
    - Kompetanse
    - Arbeidsbelastning.
  - Konsekvenser
    - Trygghet
    - Stress

ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM
2

Hvem er voldsutøveren ?

ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

Hvem er voldsutøveren ?

ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

Hvem er voldsutøveren ?

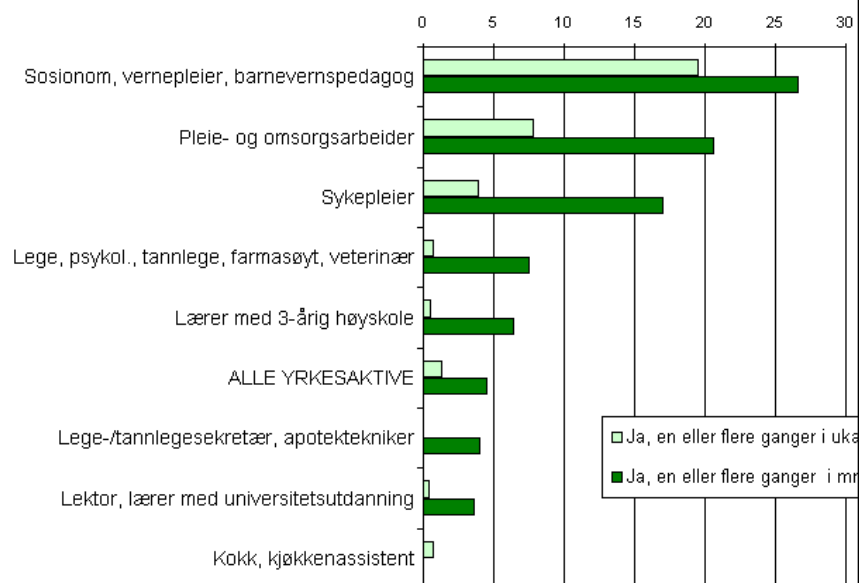
Hvem er voldsutøveren?

- Menn står for 90% av alle anmeldte voldstilfeller i befolkningen.
- Det er i aldersgruppen 18-25 år at voldsatferd er hyppigst.
- Personer med psykopatiske kjennetegn og tidligere voldsatferd
- Det er enkelte diagnoser og skader som skiller seg ut med større forekomst av aggressiv og voldelig atferd.
- Grad av psykisk utviklingshemming har stor innvirkning på forekomst av voldsatferd.
- Innen gruppen psykisk utviklingshemmede er det 1-2% som står for 80-90% av den farlige volden.

Omfang

- 5 % av alle arbeidstakere opplever vold eller trusler om vold en eller flere ganger i måneden. Tilsvarende tall for sosionomer, barnevernspedagoger og vernepleiere er 27 prosent (SSB 2006)
- En av to helse- og sosialarbeider utsettes for vold eller trusler (Skarpaas og Hetle 1996)
- 54 prosent av de ansatte i tjenester til utviklingshemmede, på barnevernkontor og i barnevernsinstitusjoner har blitt utsatt for vold eller trusler om vold fra brukere av tjenestene (Fafo rapport/ svalund 2009)
- 90 % av de som utsettes for vold, utsettes flere ganger (fafo 1997)

Prosentandel som opplever vold eller trusler om vold, etter yrke. Kilde: SSB/LKU 2006

Egen undersøkelse

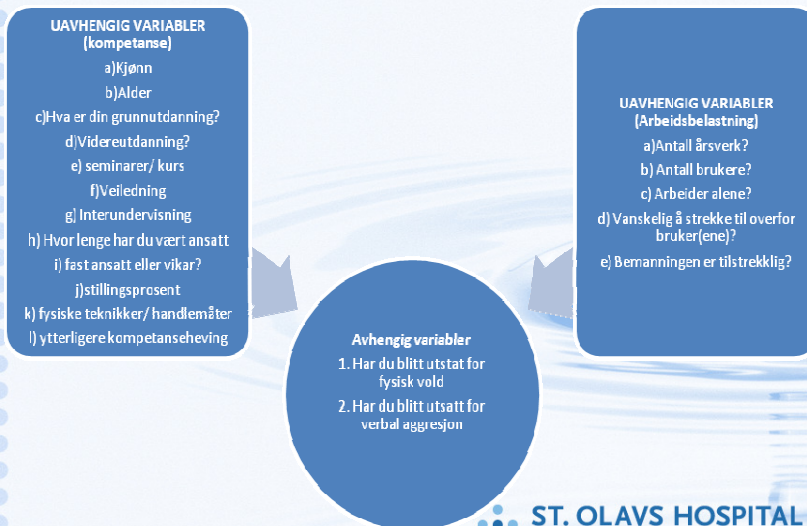
- Alle informantene arbeidet i boliger for psykisk utviklingshemmede i Trondheim kommune.
- Personalet som arbeider på arbeidsplasser hvor en antok at det forekommer vold eller trusler om vold fra en eller flere utviklingshemmede.
- Den ansatte måtte være i fast stilling eller være i et vikariat av minimum seks måneders varighet.
- 225 ansatte fordelt på 13 boliger var med på undersøkelsen. Av disse besvarte 137 personer spørreskjemaet.
- Svarprosent på 60,8 prosent.

Undersøkelsen ønsker å belyse:

- Bemanningens betydning for personalet som arbeider med utviklingshemmede som kan være voldelige og-/ eller truende.
- Hvilke konsekvenser vold og trusler kan ha for personalet som arbeider med utviklingshemmede som utviser denne typen atferd.

Bemanningsfaktorer og vold

Kompetanse

Grunnutdanning	Prosent
• Hjelpepleier	24,8
• Vernepleier	21,2
• Sykepleier	0,7
• Ergoterapeut	2,2
• Sosionom	3,6
• Lærer/ Førskolelærer	5,1
• Barnevernspedagog	2,9
• Ufaglært	14,6
• Annet	21,2

53 prosent av utvalget oppgir at de trenger noe eller betydelig kompetanseheving for å møte de utfordringene jobben byr på.

Resultater kompetanse

- Alder
  - Grunnutdanning
  - Videreutdanning
  - Fysiske teknikker/ handlemåter
  - Veiledning
- Predikerer hyppigheten av vold og trusler

Menn mer utsatt en kvinner

- Nesten 10 prosent flere menn opplyser at de har vært utsatt for fysisk vold sammenlignet med kvinner

Arbeidsbelastning

- Gjennomsnittelig antall årsverk på de ulike arbeidsplassene var 14. De minste arbeidsplassene besto av 5 årsverk, men de største hadde 30 årsverk.
- Antall brukere tilknyttet den enkelte arbeidsplass varierte fra 2 til 13, med et gjennomsnitt på 7.
- De fleste arbeider alene

Resultater Arbeidsbelastning

- Størrelsen på boligen påvirker hvor hyppig personalet blir utsatt for vold og trusler.
  - Brukere over/ under 7
  - Årsverk over/ under 14
- Alenearbeid gir mer utsatthet for vold og trusler.

Konsekvenser

"Episoder med vold har ført til en del skader, sykefravær og tap av eiendeler. Men det har ikke vært spesielt alvorlig"

Konsekvenser	Prosent
• Ingen plager	36,5
• Psykiske plager	22,6
• Fysiske plager	18,8
• Sykefravær	9,8
• Ønske om å slutte	3,6
• Redd for å gå på jobb	9,5
• Utrygg i jobben	75,2
• Støtte fra kollegaer	46,7
• Bedre samhold i/ med personalgruppa	27,7
• Dårligere samhold i/ med personalgruppa	5,1

Utrygghet

- Studien viser at 51 prosent av personalet opplever at bemanningssituasjonen er hovedårsaken til utryggheten.
- Utilstrekkelig bemanning kan føre til stress for den enkelte arbeidstaker og dårligere omsorgstjenester for bruker med vold og trusler som en mulig konsekvens (Arnetz 2001).

Stress

Når en arbeider i miljøer der en forventer vold, arbeider en under høyt beredskap. En har øynene med seg, reagerer raskt på risikosituasjoner, og blir ofte sliten og stresset.

En av personale sa det slik:” *Jeg har merket at jeg ubevisst har mer sjelvinger i perioder mens jeg er på jobb med den voldelige brukeren. Også ”sommerfugler” i magen følelse. Er på en måte på vakt hele tiden for å unngå utagerende atferd”.*

Hvordan mestre stress?

- Personalet vet, hva som skal gjøres
- Personalet vet, hvorfor det skal gjøres
- Personalet vet, hvordan det skal gjøres
- Personalet vet, hvem som skal gjøre det

Til ettertanke...

Integrerte selvstendige boenheter vs. omsorgsgettoer

- 1991- øvre grense på fem personer
- 2000-2010, 43 prosent flyttet inn i boliger sammen med sju eller flere andre (Tøssebro 2010)
  - Bodø planlegger en samlokalisering av 40 boliger
  - Oslo (bydel Sagene) har vedtatt boliger til 48 brukere
  - Stavanger planlegger boliger til 64 brukere og
  - Trondheim har vedtatt et helsehus med plass til 48 brukere (Viggen 2010)
- Resultatene fra min undersøkelsen viser at boliger med sju eller flere brukere, kan føre til økt hyppighet av voldelig og truende atferd
- Hva med brukerne?